

TEKST: JENYA KRUL-BRUGMAN

Het speelveld van de oneindigheid

Mist over het leven

De Oostenrijkse filosoof Ludwig Wittgenstein schreef: 'Waarover men niet kan spreken, daaraan gaat men in stilte voorbij.' Voor mij gaat dat over het speelterrein van de ziel; het speelterrein van oneindigheid. Door het leven te vullen met de dagelijkse routine van het bestaan, zijn we dit speelterrein soms vergeten. We sluiten ons ervoor af, we zijn afgesneden van de roep van het mysterie. Het terrein van oneindigheid is onbekend en vreemd geworden. We voelen ons verward, bang en verloren als het dichterbij komt; als we vanuit de eindigheid een glimp opvangen van de grotere ruimte van de oneindigheid. Dat voel ik in elk geval zelf zo. De stilte waarover Wittgenstein spreekt, blijft als een mist over ons leven hangen, waardoor grote ervaringsgebieden van oneindigheid buiten bereik blijven. Vanuit fenomenologisch perspectief betekent dit dat het scala aan ervaringen gereduceerd is tot kleinere proporties dan mogelijk. En dit terwijl het speelterrein van de ziel zo belangrijk is voor gemeenschap en individu. Het voedt en ondersteunt ons. Mythologie heeft daarin altijd een cruciale rol gespeeld.

Oneindige speelveld (weer) ontsluiten

Dat brengt mij bij de vragen: wat betekent dit voor mij als systemisch begeleider? Hoe stel ik mijzelf in staat om in het systemisch fenomenologisch werken het speelveld van oneindigheid (weer) te ontsluiten?

LA NUIT (1883), WILLIAM-ADOLPHE BOUGUEREAU (1825-1905)

Een essentiële vaardigheid daarvoor is waarnemen. Het woord fenomeen komt van het Griekse *phainomei*, dit betekent 'ik verschijn'. Logie is afgeleid van het Griekse *legoo*: 'ik spreek'. De tijdsmomenten waarin een fenomeen zich laat zien, zijn kort. En de momenten dat het oneindige zich laat zien, zijn bovendien niet maakbaar. Het mysterie laat zich niet vangen. Daar heb ik het als begeleider mee te doen en mij iedere keer opnieuw toe te verhouden. Het ontsluiten van de oneindigheid laat zich niet sturen, maar ik kan er in mijn waarneming wel gevoeligheid voor ontwikkelen.

Vastgelopen in de eindigheid

Mijn zoektocht naar het kunnen waarnemen van de oneindige ruimte, begint bij mijn strijd met de natuur en de oneindige mystiek ervan, met dat wat groter is dan ik, dan wij. En ook bij mijn gevoel van diepe teleurstelling in de mensheid. Ik ben hierdoor meerdere malen vastgelopen in de eindigheid. In het leven van alledag. Met onder andere depressies, burn-outs en verslavingen tot gevolg. Dit zorgde voor mijn beweging naar de wereld van de nacht, anders gezegd de duisternis. In de nacht leer ik ook mijn waanzin steeds beter kennen. Of in Phoenixtermen: ik leerde de diepte van mijn put steeds beter kennen. Dat brengt me bij mijn muze, de Griekse oergodin van de nacht: Nyx.

Nyx, de godin van de nacht

Volgens de Oude Grieken ontstond de wereld vanuit Chaos; een groot zwart gat dat ook wel het oneindige niets werd genoemd. Chaos beschikte over vier natuurelementen – aarde, lucht, water en vuur – en creëerde hiermee de zes Griekse oergoden Gaia (aarde), Tartaros (onderwereld), Eros (liefde), Erebos (duisternis), Nyx (nacht) en

Chronos (tijd). Met name Gaia en Nyx waren belangrijk bij het op de wereld zetten van meerdere generaties goden, halfgoden en mythische wezens.

Nyx, de godin van de nacht, verbond zich innig met haar broer Erebos, god van de duisternis. Uit Nyx en Erebos werden twee andere oergoden geboren: Aether (atmosfeer) en Hemera (de dag). Nyx legt haar donkere sluier elke avond over de aarde en dan wordt het nacht. In de ochtend verschijnt haar dochter Hemera – de dag – die het licht brengt. Nyx als oneindige nacht was afschrikwekkend voor iedereen met een slecht geweten, die leed aan ontkenning van de oneindigheid of vast wilde houden aan de voorkant van het leven.

De Dood

Nyx is ook de moeder van Thanatos, de god van de dood en de tweelingbroer van Hypnos, de god van de slaap. Thanatos was zowel onder de sterfelingen als onder de goden weinig geliefd. De dood representeert de overmacht over het lichaam, want mijn lijf is sterfelijk. De dood geeft mij niet alleen een besef van mijn eigen sterfelijkheid, van mijn individuele eindigheid in relatie tot mijn lichaam. Het confronteert mij ook met een groot verlies, een diep gevoel van leegte of overweldigende (doods)angst. Het kan voelen alsof ik word begraven door angst, waardoor ik onder de oppervlakte van de wereld word gebracht. Een wereld die zwart kleurt. In mijn ervaring is dat de wereld van de nacht, een allesomvattende omhelzing van duisternis en mysterie.

De wereld van de nacht

In de nacht, in de put, beweeg ik tussen schaduwen en fluisteringen. Soms kan ik nauwelijks zien waar ik ben. Het voelt wankel en ik ben

zoekende. De zekerheid van het daglicht is verdwenen. Ik word uitgenodigd de onbekende en onafgebakende dimensies van mijn leven te betreden. Angst voert mij naar een terrein waar ik andere zintuigen, andere manieren van weten moet ontwikkelen. Ik heb moeten leren zien in het donker. Durven zien. Binnen deze duisternis word ik ontvankelijk voor een andere wereld. Die ik kan aanraken, al is het maar even. Ik vang een glimp op van een grotere realiteit, ver buiten het eindige speelveld van het dagelijks leven. In de duisternis, in de nacht verkeren, ervaar ik als een ritueel van versleten huid afwerpen, van steeds weer opnieuw opgebouwd worden. De configuratie van de ziel. Steeds verder mijn eigen aard in. Ik heb te sterven aan het oude beeld van wie ik dacht dat ik was en over een drempel te stappen om in een radicaal veranderd zelfbewustzijn te komen.

Schouwen

In de duisternis ontdek ik een heel ander soort waarheid. Het betreft eerder een inzicht of een indrukwekkende ervaring, die buiten het gewone nadenken en verwoorden valt en van groot en onuitdrukbaar belang is. Het woord 'kijken' schiet dan tekort. Het gaat eerder over schouwen of aanschouwen bij het waarnemen van dit zwarte licht en datgene wat erin oplicht. Dit schouwen is een diepe ervaring die voorbij kan gaan aan al het zintuiglijke en redelijke kennen, omdat het tot een duisternis voert die tegelijkertijd de meest heldere verlichting brengt. Net zoals mijn muze Nyx, die haar donkere sluier elke avond over de aarde legt en de verschijning van haar dochter Hemera die het licht brengt. 🐇

www.defenomenoloog.nl